

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:189

av Johan Forssell och Solveig Zander (M, C)

med anledning av prop. 2014/15:145 Ökad reglering av barns underhåll utanför underhållsstödet

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens proposition i de delar som avser förslaget att fullt underhållsstöd inte längre ska lämnas om den bidragsskyldiga föräldern under minst sex månader i följd, i rätt ordning, till Försäkringskassan har betalat det belopp som har bestämts enligt 19 kap. 16–18 och 21–27 §§ socialförsäkringsbalken.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning ska tillsättas senast den 1 juni 2016 med uppdrag att lämna förslag på de nödvändiga lagändringar som behövs för att göra om dagens konstruktion med underhållsbidrag och underhållsstöd i enlighet med vad som specificeras i motionen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Dagens system med underhållsstöd fungerar inte tillräckligt bra och därför ser vi ett tydligt behov av en reform som innebär att människor ska ta ett tydligare personligt ansvar för sina barns ekonomi. Det är positivt att regeringen har identifierat ungefär samma problembild som vi, men tyvärr går reformförslagen i fel riktning.

Regeringen föreslår i propositionen dels att Försäkringskassan ska få ett utökat uppdrag att ge föräldrar information och stöd i frågor som gäller underhållsbidrag och underhållsskyldighet för barn, dels att underhållsstöd inte längre ska lämnas om den

bidragsskyldige under en viss tid i rätt ordning till Försäkringskassan har betalat det belopp som har bestämts.

Vi kan ställa oss bakom de delar av förslaget som avser utökat uppdrag att ge föräldrar information och stöd, men vi kan inte ställa oss bakom förslaget att fullt underhållsstöd inte längre ska lämnas om den bidragsskyldiga föräldern under minst sex månader i följd, i rätt ordning, till Försäkringskassan har betalat det belopp som har bestämts enligt 19 kap. 16–18 och 21–27 §§ socialförsäkringsbalken. Detta då det riskerar att skapa nya konflikter mellan föräldrarna eller förvärra redan befintliga konflikter. Det innebär att förslaget inte kan anses vara bäst för barnet.

Inspektionen för socialförsäkringen avstyrker förslaget i sitt remissvar och anför att den omständigheten att den bidragsskyldige har betalat till Försäkringskassan i rätt ordning under sex månader inte medför att det finns förutsättningar för föräldrarna att komma överens om underhållsbidrag. ISF liksom Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet pekar på risken att bidragsskyldiga föräldrar medvetet kommer att släpa efter med sina betalningar för att förhindra att underhållsstödet dras in. Kronofogdemyndigheten avstyrker förslaget då det riskerar försämra den ekonomiska tryggheten för boföräldern. Rädda Barnen avstyrker förslaget och anser att det i pedagogiskt hänseende är tveksamt att föräldrar som sköter sina betalningar ska mista underhållsstödet. Rädda Barnen anser också att det bör klargöras på vilket sätt barn kan bli berörda av förslaget.

Vi delar dessa remissinstansers tvekan till regeringens förslag och vill tillägga följande. Ett av de största problemen med dagens modell är att underhållsstödets maximala belopp har kommit att uppfattas som en ”normalnivå” för vad som ska utgå i form av underhåll till ett barn. Utredningen ”Fortsatt föräldrar – om ansvar ekonomi och samarbete” SOU 2011:51 konstaterade bland annat att fyra av tio barn som då fick fullt underhållsstöd egentligen hade rätt till mer i underhåll om reglerna om underhållsbidrag hade följts. De som hade allra mest utsatt ekonomisk situation skulle i genomsnitt få cirka 1 000 kronor mer per månad om rätt underhåll betalades ut. Dessa siffror ser förmodligen annorlunda ut idag efter höjningen av underhållsstödet, men i huvudsak kvarstår problemet.

Regeringens förslag löser inte det grundläggande problemet med en frånvarande förälder som inte tar sitt ekonomiska ansvar fullt ut. Det löser heller inte problemet med två olika modeller som skapar ekonomiska incitament för föräldrar att välja det ena eller

andra sättet. Tvärtom riskerar regeringens förslag att verka konfliktdrivande då föräldrarna i större utsträckning förväntas ta större ansvar själva för att komma överens om, samt sköta ekonomiska transaktioner kring, underhållet.

Så länge det finns två helt olika sätt att reglera underhåll, som baseras på olika beräkningsgrunder och lagar, kommer det att finnas ekonomiska incitament för föräldrar att välja det ena sättet framför det andra. Reglerna om underhållsbidrag är relativt komplicerade och många väljer det tryggare underhållsstödet framför högre men mindre säkra belopp. Att lösa detta i domstol är oftast tidskrävande och dyrt, dessutom ligger det i sakens natur att utgången är osäker.

Det kan också vara så att den separerade boendeföräldern använder sig av underhållsstöd för att slippa konflikter om pengar med den andra föräldern. För många är en separation där barn är inblandade en mycket känslomässig process och i dessa fall kan Försäkringskassans administrerande av underhållsstödet fungera konfliktdämpande.

Vi vill inte förespråka lösningar som i större utsträckning försöker tvinga separerade föräldrar att lösa underhållsfrågan i rättsprocesser eller genom avtal. Det finns en tydlig risk att detta skulle verka konfliktdrivande mellan föräldrarna och det löser inte det grundläggande problemet med två olika sätt att fastställa den ekonomiska ersättningen till barn hos ensamstående. Det får dessutom anses vara bäst för barnen i dessa fall om konflikter mellan föräldrarna kan motverkas i så hög utsträckning som möjligt.

Regeringens proposition bör därför avslås i de delar som avser förslaget att fullt underhållsstöd inte längre ska lämnas om den bidragsskyldiga föräldern under minst sex månader i följd, i rätt ordning, till Försäkringskassan har betalat det belopp som har bestämts enligt 19 kap. 16–18 och 21–27 §§ socialförsäkringsbalken och istället bör en utredning tillsättas med uppdrag att göra om dagens konstruktion med underhållsbidrag och underhållsstöd.

Det finns några utgångspunkter vi vill lyfta fram för denna utredning:

1. I första hand är det naturligtvis mest önskvärt att föräldrarna ska kunna komma överens om de ekonomiska frågorna. Det är bäst för barnen och det bör därför vara utgångspunkten för alla förslag inom detta område.

2. För de fall föräldrarna inte kan komma överens vill vi, istället för dagens modell som bygger på barnets ekonomiska behov ställt i relation till föräldrarnas ekonomiska förmåga, se en mer neutral, objektiv och förutsebar beräkning av underhållets storlek som bygger på att en viss, i förväg bestämd, procent av den frånvarande förälderns inkomst ska gå till barnet. Förslaget ska utformas med beaktande av vikten av människors incitament till arbete.
3. Försäkringskassan ges i uppdrag att administrera detta nya underhåll, beräkna underhållets storlek, betala ut det till boendeföräldern och kräva in motsvarande summa från den frånvarande föräldern.
4. I de fall där en förälder helt saknar inkomst, eller har mycket låga inkomster ska även fortsättningsvis en garanterad lägstanivå utgå.

Fördelarna med en sådan modell är att det är bäst för barnen, det är lättöverskådligt, förutsebart, minskar ekonomiska konflikter mellan föräldrarna, stärker ekonomin för ensamstående och ökar incitamenten för växelvis boende. Det finns dessutom tydliga jämställhetsvinster i förslaget som förväntas förbättra ekonomin för boendeföräldern.

Johan Forssell (M)

Solveig Zander (C)